

Styrelsen

BESLUT

1996-06-05

Dnr 135-96-111

Miljöpolicy

Styrelsen fastställer härmed miljöpolicy för högskolan.

Beslut har fattats efter föredragning av rektor.

Lars-Erik Johansson

Kopia till

Inst:er (8)

Kch (1)

Bibl (1)

Information (1)

Studentkåren i Skövde (1)

Miljöpolicy

(3 bilagor)

1 Principiellt

Miljöhänsyn skall vara en integrerad del i all verksamhet. Att utforma en fristående miljöpolicy är därför förenat med vissa svårigheter. Högskolans miljöpolicy är främst avsedd att betona de hänsyn som alla, såväl anställda som studenter, måste ta till miljön och därmed skärpa vår medvetenhet om hur vårt agerande ständigt påverkar miljön. Syftet är vidare att initiera till nya tankesätt och stimulera till konkreta handlingar som främjar en hållbar utveckling, dvs en utveckling som inte sker på bekostnad av framtida generationers behov.

Högskolan ansluter sig, med förbehåll för nödvändig anpassning till skolans verksamhetsprofil och till frågor som rör finansiering, till den europeiska rektorskonferensens miljöåtagande, "The University Charter for sustainable Development". CRE-Copernicus, Geneve maj 1994 (bil 1).

Högskolans miljöansvar innebär att verksamheten

- anpassas till det naturliga kretsloppet genom att återvinning och återanvändning underlättas;
- så långt som möjligt undviker användning och spridning av ämnen som inte ingår i det naturliga kretsloppet;
- så litet som möjligt utnyttjar och så långt som möjligt återvinner eller återanvänder ändliga material- och naturresurser.

Följande principer skall vägleda miljöarbetet:

- *kretsloppsprincipen*: vad som utvinns ur naturen skall kunna användas, återanvändas, återvinnas eller slutligt omhändertaras med minsta möjliga resursförbrukning och utan att naturen skadas;
- *närhetsprincipen*: beslut om genomförande av åtgärder bör tas så nära de berörda som möjligt;
- *försiktighetsprincipen*: skador skall i första hand förebyggas; riskanalyser skall göras vid behov;
- *utbytesprincipen*: när en från miljösynpunkt bättre produkt finns, skall den ersätta en sämre produkt, när det är ekonomiskt försvarbart;
- *betalningsansvarsprincipen*: den som kan orsaka eller som orsakar skador och olägenheter på miljön skall betala kostnaden för att förebygga eller avhjälpa dem.

Miljökonsekvensbeskrivningar skall göras inför beslut om förändrad verksamhet.

2 Mål

2.1 Övergripande mål

Högskolan skall verka för ändamålsenlig hushållning med resurser samt arbeta för en miljöanpassning av den totala verksamheten i syfte att bidra till en hållbar utveckling.

Högskolan är en komplex verksamhet med många olika sorters miljöpåverkan. Högskolan påverkar långsiktigt samhällsutvecklingen och bör därför föregå med gott exempel i resursanvändning och miljöbeteende.

Miljöhänsyn skall vägas in i alla beslut. Såväl utbildning och forskning som administration och tekniska funktioner skall genomsyras av ett miljöansvar. Utfallet av beslutade åtgärder skall så långt möjligt vara mätbara och kunna revideras.

2.2 Delmål

Det övergripande miljömålet måste brytas ner i delmål för att ge tydliga anvisningar för högskolans handlingsmönster. Följande delmål skall gälla för miljöarbetet i högskolans verksamhet:

- **Högskolan skall utbilda, stödja och motivera anställda och studenter att utföra sina uppgifter på ett miljömässigt ansvarsfullt sätt.**

Den personal och de studenter som arbetar vid högskolan har alla ett ansvar för sin del av högskolans miljöpåverkan. De miljöbefrämjande åtgärder som uppstår nära individerna får oftast också de bästa effekterna. För att uppnå detta är dock stöd från organisationens ledning nödvändigt, i form av tilldelning av resurser, avsättning av tid samt förmedling av kunskap. Anställda och studenter skall uppmuntras att komma med förslag till förändringar som är positiva för miljön.

- **Högskolan skall i sin utbildning belysa miljöaspekter av olika slag.**

Studenterna skall i sin utbildning på lämpligt få kunskap om relevanta miljöfrågor inom utbildningsområdet. Bland annat skall kunskap om Agenda 21 förmedlas. Inom natur- och teknikvetenskaplig utbildning samt inom ekonomiämnena bör studenter ha möjlighet att välja kurser med miljöinriktning och på så sätt få miljöperspektiv på sin utbildning.

- **Högskolan skall genom sin forskning söka minimera eller förebygga miljöskador**

Forskning skall, där så är möjligt eller lämpligt, syfta till att minimera eller förebygga miljöskador genom framtagning av dels nya metoder och material, dels ny teknik, och långsiktigt syfta till att söka förändra olämpliga värderingar inom miljöområdet.

- **Högskolan skall i sina val av produkter och tjänster långsiktigt söka påverka leverantörer i miljöpositiv riktning.**

Högskolan är i vissa fall en betydande konsument av varor och tjänster och har därför möjlighet att inte endast påverka sin användning av utan också framställningen av dessa. Genom att ställa krav på leverantörer kan högskolan bidra till produktutveckling och därmed att andra konsumenter får möjlighet att köpa miljövänliga produkter.

- **Högskolan skall ersätta miljöfarliga ämnen där det är möjligt.**

Vid högskolan kan miljöfarliga ämnen användas i forskning, utbildning samt vid drift och underhåll av byggnader och omgivning. Det är viktigt att slentrianmässig användning av sådana ämnen undviks och att alternativ undersöks. Det är vidare av största vikt att hanteringen av miljöfarligt avfall sköts på ett så miljösäkert sätt som möjligt.

- **Högskolan skall sträva efter att minska resursanvändning och avfallsvolymer. Möjlighet till återanvändning och återbruk skall beaktas och uppmuntras.**

Högskolan skall vara öppen för teknisk utveckling, som kan bidra till minskad resursanvändning. Avfallsminskande åtgärder som källsortering skall vara effektiv och pålitlig. Högskolans personal och studenter skall informeras om avfallssituationen på högskolan. Vidare måste datautskrifter begränsas och under inga förhållanden ske slentrianmässigt. Exempelvis kan studenter tilldelas ett "kurskonto" för utskrifter; sker ytterligare kopiering ersätts detta av studenten. Möjligheterna att förmedla information över datanätet bör tillvaratas.

- **Vid planering och färdigställande av nya byggnader skall miljöaspekter vägas in.**

Miljötankande skall finnas med i hela kedjan från planering till genomförande av byggprojekt. Miljökrav skall ställas på både entreprenörer och projektörer. Hantering av avfall och returprodukter skall beaktas vid ny- och ombyggnader.

- **Biltrafik och övriga kommunikationer skall planeras, så att största möjliga effektivitet uppnås med minsta möjliga ingrepp i miljön.**

Kravet på goda internationella kontakter ställer krav på resande. Modern teknik kan aldrig ersätta personliga kontakter inom utbildning och forskning. Högskolan skall dock beakta tekniska hjälpmedel som ersättning för till exempel konferensresor.

De av högskolans anställda och studenter som är beroende av bil bör ges möjlighet att parkera på miljövänligt sätt. I övrigt skall högskolan söka styra pendlingsresandet mot kollektivtrafik.

3 Ansvar och organisation

Alla verksamma vid högskolan, studenter och anställda, har ansvar för miljön. Miljöansvaret är en del av högskolans verksamhet och skall inordnas i den befintliga ansvarsorganisationen.

En central *miljösamordnare* skall ha till uppgift att på alla nivåer stimulera åtgärder som syftar till att förverkliga högskolans miljöpolicy, alltifrån initiering av miljöpositiva processer till dessas genomförande. I uppgiften ingår att hålla god kontakt med högskolans miljöombud samt samarbeta med andra myndigheter. Miljösamordnaruppgiften utförs normalt av kanslichefen. Miljösamordnaren skall vid behov ordna utbildning i miljöfrågor.

Vid varje institution (motsv) utses ett *miljöombud*. Miljöombudet har till uppgift att initiera och bevaka miljöuppgifter på sin arbetsplats. Institutionerna skall upprätta handlingsprogram för miljöarbetet; i dessa skall ingå ekonomiska kalkyler för miljöarbetet. Vidtagna åtgärder skall redovisas i underlag till årsredovisning.

En kortversion av miljöpolicyen skall nå samtliga anställda och studenter, förslagsvis genom högskolans s k webbsidor.

4 Ekonomiska konsekvenser

Vissa miljöåtgärder kan medföra nya kostnader på kort sikt. Andra åtgärder, som försäljning av vissa returprodukter, kan ge ekonomisk vinst.

Vatten, värme och ibland el ingår ofta i lokalhyran. Detta fråntar inte högskolan ansvaret att hushålla med dessa resurser och att hävda miljöfrågor i kontakter med fastighetsägare. Hyresvärdarna å sin sida bör se till att högskolan får ta del av de eventuella ekonomiska vinster som kan uppstå vid en övergång till miljövänligare verksamhet. För att möjliggöra sådana incitament bör en översyn av hyresavtal successivt ske.

Anlitade entreprenörer och leverantörer bör dela högskolans uppfattning om miljöomsorg.

5 Upphandling

Miljöpåverkan skall beaktas vid all upphandling av varor och tjänster.

I bilaga 2 anges de miljömässiga krav som skall ställas vid upphandling.

6 Övrigt

Konkreta exempel på konkreta miljöåtgärder anges i bilaga 3.

För arbets- och studiemiljöarbetet vid högskolan finns särskilda riktlinjer 1995-11-23 (dnr 213-95-111).

7 Ikraftträdande

Riktlinjerna träder i kraft 1996-07-01.

The University Charter for Sustainable Development

CRE-Copernicus

Geneva, May 1994

PREAMBLE

Man's exploitation of the biosphere is now threatening its very existence and delicate balance. Over the last few decades, the pressures on the global environment have become self-evident, leading to a common outcry for sustainable development. In the words of the Brundtland report, we must learn to care for the ability of future generations everywhere to meet their own needs.

The awareness is there. What is required is a comprehensive strategy for building a sustainable future which is equitable for all human beings, as highlighted by the Rio Conference (UNCED) in 1992. This requires a new frame of mind and new sets of values.

Education is critical for promoting such values and improving people's capacity to address environment and development issues. Education at all levels, especially university education for the training of decision-makers and teachers, should be oriented towards sustainable development and foster environmentally aware attitudes, skills and behaviour patterns, as well as a sense of ethical responsibility. Education must become environmental education in the fullest sense of the term.

THE ROLES OF UNIVERSITIES

Universities and equivalent institutions of higher education train the coming generations of citizens and have expertise in all fields of research, both in technology as well as in the natural, human and social sciences. It is consequently their duty to propagate environmental literacy and to promote the practice of environmental ethics in society, in accordance with the principles set out in the *Magna Charta of European Universities* and subsequent university declarations, and along the lines of the UNCED recommendations for environment and development education.

Indeed, universities are increasingly called upon to play a leading role in developing a multi-disciplinary and ethically-oriented form of education in order to devise solutions for the problems linked to sustainable development. They must therefore commit themselves to an ongoing process of informing, educating and mobilising all the relevant parts of society concerning the consequences of ecological degradation, including its impact on global development and the conditions needed to ensure a sustainable and just world.

To achieve these aims and fulfil their basic mission, universities are urged to make every effort to subscribe to and implement the ten principles of action set out below.

PRINCIPLES OF ACTION

1 Institutional Commitment

Universities shall demonstrate real commitment to the principle and practice of environmental protection and sustainable development within the academic milieu.

2 Environmental Ethics

Universities shall promote among teaching staff, students and the public at large sustainable consumption patterns and an ecological lifestyle, while fostering programmes to develop the capacities of the academic staff to teach environmental literacy.

3 Education of University Employees

Universities shall provide education, training and encouragement to their employees on environmental issues, so that they can pursue their work in an environmentally responsible manner.

4 Programmes in Environmental Education

Universities shall incorporate an environmental perspective in all their work and set up environmental education programmes involving teachers and researchers as well as students - all of whom should be exposed to the global challenges of environment and development, irrespective of their field of study.

5 Interdisciplinary

Universities shall encourage interdisciplinary and collaborative education and research programmes related to sustainable development as part of the institution's central mission. Universities shall also seek to overcome competitive instincts between disciplines and departments.

6 Dissemination of Knowledge

Universities shall support efforts to fill in the gaps in the present literature available for students, professionals, decision-makers and the general public by preparing informative didactic material, organising public lectures and establishing training programmes. They should also be prepared to participate in environmental audits.

7 Networking

Universities shall promote interdisciplinary networks of environmental experts at the local, national, regional and international levels, with the aim of collaborating on common environmental projects in both research and education. For this, the mobility of students and scholars should be encouraged.

8 Partnerships

Universities shall take the initiative in forging partnerships with other concerned sectors of society, in order to design and implement co-ordinated approaches, strategies and action plans.

9 Continuing Education Programmes

Universities shall devise environmental education programmes on these issues for different target groups e.g. business, governmental agencies, nongovernmental organisations, the media.

10 Technology Transfer

Universities shall contribute to educational programmes designed to transfer educationally sound and innovative technologies and advanced management methods.

Miljömässiga krav vid upphandling

1 Viktiga utgångspunkter

Miljöpåverkan skall beaktas vid all upphandling av varor och tjänster.

1.1 Flexibilitet

Högskolan skall ställa krav på låg miljöpåverkan men skall samtidigt vara så flexibel, att viss anpassning kan ske vid varje upphandlingstillfälle. "Miljövinsten" skall vid varje köp vara så stor som möjligt.

1.2 Helhetssyn

Vid upphandling skall miljöhänsynen utgå från hälsa, säkerhet, miljö och hushållning med naturresurser. Bedömningen bör avse alla led alltifrån råvaruuttag och tillverkning över transporter och användning till avfallshantering.

1.3 Ställda krav

Vid upphandling av tjänster bör detaljerade krav ställas i varje led, så att den som tillhandahåller tjänsten i sin tur tillämpar miljöanpassad upphandling.

2 Vägledning vid bedömningen

Vägledning vid bedömning av miljöpåverkan finns i bland annat nedanstående dokument:

- Offentlig upphandling med miljöhänsyn. Naturvårdsverket. Rapport 4508
- Miljöstyrd upphandling av fordon och fordonstjänster. Ett kriteriedokument. Miljö i Väst

3 Miljökrav

3.1 Principiellt

Varor bör uppfylla kriterierna för SIS Miljömärkning (*Svanen*). I andra hand väljs varor som klarar Svenska naturskyddsföreningens och Handels kriterier för s k *Bra Miljöval*. Även andra miljökrav kan tillämpas, om de är ändamålsenliga.

3.2 Livsmedel

För livsmedel används kriterierna för KRAV-märkning.

3.3 Fordon och fordonstjänster

Personbil och lastbil som köps in eller leasas skall uppfylla kraven för miljöklass 1 eller 2.

Vid inköp av tjänster och varor, då personbil eller lastbil behövs, skall fordonen minst uppfylla kraven för miljöklass 3.

Bränsle till fordon skall vara av bästa tillgängliga miljöklass. Miljöklassat bränsle med inblandning av icke fossilbaserat bränsle väljs, när det finns tillgängligt.

3.4 Hälsa- och miljöfarliga ämnen

Livsfarliga och mycket farliga produkter, enligt Kemikalieinspektionens definitioner av hälsofarlighet, skall normalt inte godtas. Även farliga produkter och måttligt farliga produkter skall undvikas.

Risk för brand, explosion och andra olyckor skall minimeras.

Sådana miljöfarliga ämnen som finns med på Kemikalieinspektionens sk OBS-lista, en förteckning över ämnen som kräver särskild uppmärksamhet, godtas endast om fullgoda alternativ saknas.

3.5 Energi- och resurshushållning

Varor och tjänster bör vara energi- och resurssnåla.

Varor och förpackningar bör kunna återanvändas eller återvinnas. Miljöpåverkan i avfallsledet bör vara låg.

4 Åtgärder vid upphandling

4.1 Före upphandlingen

Bedömningen av miljöpåverkan skall alltid ske med beaktande av EG-rätten, exempelvis Romfördraget om förbud mot diskriminering på grund av nationalitet och mot åtgärder som syftar till att begränsa den fria rörligheten av varor och tjänster.

I anbudsunderlagen skall kraven på låg miljöpåverkan så långt som möjligt preciseras. Miljökraven skall vara direkt relaterade till den upphandlade varan eller tjänsten och dess användning. En miljödeklarationsblankett som är anpassad till aktuell varugrupp eller typ av tjänst bör skickas med anbudsunderlaget.

Anbudsgivare bör redogöra för hur det egna producentansvaret tillämpas, dvs ansvaret för att förpackningar återanvänds, återvinnas eller på annat sätt omhändertas med minsta möjliga miljöpåverkan.

Utbytesprincipen i lagen om kemiska produkter skall följas. Det innebär att skadliga ämnen och produkter så långt det som möjligt skall ersättas med mindre skadliga och helst ofarliga sådana.

4.2 Under upphandlingen

Utvärdering får inte ske mot andra kriterier än mot dem som har funnits med i förfrågningsunderlaget. Det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet skall antas, förutsatt att det uppfyller kraven på låg miljöpåverkan.

I köpe- eller hyresavtal skall anges att högskolan förbehåller sig rätten till omförhandling, om nya bindande direktiv och föreskrifter skulle visa på att miljökraven behöver ändras.

4.3 Efter upphandlingen

Användarna skall få information om varför miljökraven är så viktiga. Det är viktigt att kontrollera, att informationen har nått ut till användarna om ändrat sortiment eller ändrad hantering.

Det är vidare nödvändigt att kontrollera, att miljökraven följs och att de inte har ändrats, så att avtalet måste justeras.

Konkreta exempel på miljöåtgärder

1 Hantering av returprodukter och sopor

Högskolans strävan skall vara att minimera, separera och kretsloppsanpassa returprodukter. Returprodukter är de produkter som efter källsortering kan återvinnas och återanvändas. Källsortering bör ske i fraktionerna papper, kartong, glas, komposterbart, plast samt miljöfarligt avfall. Elektronikskrot skall skickas till återvinning. Möbler och annan utrustning skall om möjligt återanvändas. Övrigt avfall tas om hand genom kommunens försorg. Utsläpp av miljöskadliga ämnen (till exempel CFC, batterier) skall kontrolleras.

Högskolan bör se till att varje fastighet har soprum, så att källsortering kan genomföras.

2 Vatten

För att minimera vattenförbrukningen bör vid nybyggnation och renovering installeras "snålspolande" toaletter och snålspolande munstycken till handfat och diskbänkar. I laboratorier bör användas tryckluftsdrivna ejektorer.

3 Energi

Uppvärmning av lokaler bör, när det är möjligt, minskas över helger. Härvid måste dock beaktas att många anställda och studenter arbetar även på helger. Lysrörsarmaturer bör successivt bytas mot lågenergilampor med HF-don (eftersom elkänsliga personer kan påverkas av flimmar, är det viktigt att använda HF-don). Automatisk släckning av ljuset i kollektiva utrymmen bör införas. Automatisk avstängning bör installeras på kopiatorer och skrivare. Vid nyinköp skall finnas skärmsläckare på datorer samt s k timers på kopiatorer och lampor. Skärmsläckare och timers kan installeras även på gammal utrustning.

4 Transporter

Högskolan bör uppmuntra studenter och anställda att använda cykel som transportmedel genom att ha gott om cykelställ, även låsbara. Högskolan bör arbeta för goda cykelleder till och kring högskolans byggnader samt verka för bra kollektivtrafik till och från högskolan.

Vid tjänsteresor bör prioriteras transportmedel som påverkar miljön minst.

5 Lokalvård

Lokalvård skall utföras med miljövänliga kemiska och tekniska hjälpmedel.

6 Kontor

Papperssortering (vitt och färgat) skall genomföras vid alla arbetsplatser. Kuvert (motsv) skall sorteras separat. Dubbelsidig kopiering bör om möjligt ske. Ett sätt att stimulera studenter och

anställda att kopiera dubbelsidigt är att priset beräknas per blad och inte per sida. För att dubbelsidig kopiering skall kunna genomföras, krävs dock att det finns moderna kopiatorer på alla arbetsplatser. Tonerkassetter skall lämnas för återfyllning. I den mån det är möjligt bör e-post användas för att minska pappersförbrukningen.

7 Laboratorier

Miljöfarliga produkter skall i möjligaste mån ersättas av miljövänliga alternativ.

8 Personalrum och kaféer

8.1 Livsmedel

KRAV-märkt mat från lokala odlare skall användas i mån av tillgång.

8.2 Engångsmaterial

Engångsmaterial skall undvikas. Om sådant måste användas, skall det vara komposterbart.

Endast returflaskor skall användas.

Enportionsförpackningar för matvaror, exempelvis mjölk, matfett, sockerbitar, bör undvikas, där det så är möjligt av hygieniska skäl.

8.3 Sopsortering

Gäster bör sortera eventuellt avfall i brännbart och komposterbart. I pedagogiskt syfte är det önskvärt med information på anslagstavlor (motsv).